

Het belang van gedegen plantenkennis en toegepaste beplantingsleer

Tuin- en landschapswerkers staan iedere keer weer voor een grote uitdaging! Anders dan architecten en vormgevers houden tuin- en landschapswerkers en vooral hoveniers zich bezig met levend materiaal: bomen, heesters en vaste planten. Dat is het kenmerkende en tegelijk het lastige van ons groene vak. Want werken met levend materiaal veronderstelt veel kennis en ervaring.

Auteur: Dolf Houtman, OntwerpAcademie

Levend materiaal groeit en ontwikkelt zich door de jaren heen. Het beeld verandert continu. Dat maakt werken met levend materiaal (beplanting) zo complex. Een niet onbelangrijk deel van het werk van tuin- en landschapswerkers en hoveniers bestaat uit beplantingsadviezen geven en beplantingsplannen maken. Plannen waarin je zo nauwkeurig mogelijk inschat welke planten waar moeten gaan groeien en welke soorten bij elkaar passen. Bovendien verwachten we van deze vakmensen ook uitspraken omtrent het streefbeeld, dat vaak pas decennia later wordt bereikt.

Om deze reden is het zaak dat je als groen-professional het materiaal en de eigenschappen ervan kent. Wat zijn de mogelijkheden, hoe gedraagt het zich onder welke omstandigheden, op de korte, middellange en lange termijn?

Ruimtelijke betekenis

Als je de ruimtelijke betekenis van het plantmateriaal als uitgangspunt neemt, is in eerste instantie de hoogte bepalend; daarna komt de vorm of de habitus van het materiaal in beeld.

Vervolgens de textuur – dat is de mate van grofheid of fijnheid van bladeren. De sierwaarde, ten slotte, kan gaan over de bloeiwijze, maar bijvoorbeeld ook over de bast of de takstructuur van bomen, struiken en planten. De sierwaarde van acacia's (*Robinia pseudoacacia*), bijvoorbeeld, wordt gevormd door de prachtige grillige vorm die ze krijgen naarmate ze ouder worden.

Plantkeuze

Het bepalen van de plantkeuze begint met een beplantingsvisie of indicatieplan ontwikkelen. Met dit plan worden uitspraken gedaan over hoogte, vorm, textuur en kleur, precies in deze volgorde. Met deze trechterende manier van werken vallen er al veel soorten af en richt je je dus alleen op datgene wat je zoekt. Als ik een boom van de eerste grootte nodig heb, vallen alle bomen van de tweede en derde grootte dus af. Hetzelfde geldt voor de vorm. Als ik op zoek ben naar een zuilvorm, vallen alle andere boomvormen af. Dit werkt een stuk sneller en gericht dan het maken van lijsten van mogelijke planten.

Groeiplaats

Beschikken over planten kennis houdt ook in dat je zicht hebt op wat een boom, struik of vaste plant nodig heeft wat betreft groeiplaats-omstandigheden. Onder deze zogenaamde groeiplaatsfactoren verstaan we: zuurgraad, grondsoort, waterhuishouding en de oriëntatie op de zon, waarbij alles moet kloppen om de plant of boom in conditie te houden en te laten doen wat hij moet doen.

Met alleen een plant of boom kennen en herkennen, ben je dus niet automatisch in staat goed functionerende beplantingsplannen te maken. Daar is meer voor nodig, zoals een visie ontwikkelen op de beplanting en weten welk type beplanting past in een bepaald landschap. Ik vind dit een van de lastigste onderdelen van ons vak. Naast kennis heb je veel ervaring nodig. Niets is zo lastig in te schatten als de natuurprocessen.

Toegepaste beplantingsleer

Als we nadenken over beplanting en het functioneel inzetten ervan in een ontwerp hebben we een bepaald beeld voor ogen dat we willen

nastreven. We willen een statige laan bij een woonwijk, prairie-achtige beplanting aan de rand van een stad of weelderige beplanting in een tuin. Welk beeld we ook voor ogen hebben, het betekent dat die beplanting goed in balans moet zijn wat betreft soortensamenstelling en moet aansluiten op wat zich afspeelt in de grond, ter voorkoming van veel werk en extra beheerkosten.

Voor kennis en de toepassing van beplanting moeten we de habitus van het materiaal kennen. Dat is noodzakelijk om op een verantwoorde manier te snoeien en ander onderhoud te plegen. Als je geen voorstelling hebt van de plantvorm, wordt snoeien een stuk lastiger.

Landschappelijke beplanting

Er is ook veel beplantingswerk in het buitengebied. Denk daarbij aan tuinen die aansluiten op het landschap, campings of landschappelijke beplanting. Bij dit soort opdrachten is het van belang om aansluiting te zoeken bij de soort vegetatie die hoort bij het type landschap. Een project in de duinen vraagt om een ander soort beplanting dan een project in het zeekele gebied.

Oorspronkelijke beplanting

Niet zelden is de buitenrand van een camping of recreatiebedrijf beplant met een strook coniferen. Met het oog op privacy kiest menig campingbeheerder voor de snel groeiende *Cupressocypariseylandii*. Dat is een keuze waarbij je twee dingen zeker weet: het levert veel werk op en in veel gevallen past het niet in ons Nederlandse landschap. Beter is het om te kiezen voor soorten die van oorsprong thuishoren op die locatie. Ook daarover gaat planten kennis en de toepassing van beplanting: kiezen voor beplanting die optimaal bijdraagt en de flora en fauna verrijkt. Dat de beheerkosten daardoor lager zijn, is natuurlijk mooi meegenomen. Misschien nog belangrijker, in deze tijd, is dat werken met beplanting die past in de omgeving duurzamer is en een structurele bijdrage levert aan een beter klimaat.

Klimaat

Planten kennis is meer dan actueel, als je kijkt hoe een goede plantenkeuze positief bijdraagt aan het stedelijk milieu. Denk aan fijnstof uit de lucht filteren, hittestress reduceren, en water bufferen bij heftige regenbuien. Allemaal aspecten die horen bij planten kennis en toegepaste beplantingsleer en deel uitmaken van de vakopleidingen die de OntwerpAcademie verzorgt.

Plantgroepen

We bieden planten kennis aan in negen modules. Elke module is afzonderlijk van de andere modules te volgen. Er is een module voor elke plantgroep, bijvoorbeeld de modules laanbomen, coniferen, vaste planten, bladhoudende en bladverliezende heesters, fruit- en leibomen en water- en oeverplanten.

Greenlink

We gebruiken het internationale groothandelcentrum Greenlink in Boskoop als onze 'schooltuin', waar honderden soorten bomen, heesters en vaste planten voor het grijpen staan. De tuin is altijd actueel, waarbij je als deelnemer niet alleen leert van een enkele tak, maar direct ziet welke groeivorm hoort bij welke plant.

Bij planten kennis volgen we de VHG-kaart, waar zo'n 800 soorten op staan. De vakopleiding kan desgewenst worden afgesloten met een diploma. Voor de verschillende gevolgde modules worden certificaten uitgereikt.

Wie overweegt om zowel de vakopleiding planten kennis als tuinarchitectuur te gaan doen, raad ik aan met planten kennis te starten. Tijdens de opleiding tuinarchitectuur wordt de opgedane planten kennis talloze malen toegepast bij de opdrachten, zodat de cursist op die manier verder kan trainen.

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-6274

Dolf Houtman is oprichter en docent van de OntwerpAcademie. De OntwerpAcademie verzorgt vakopleidingen en cursussen voor zowel aankomende groenprofessionals als ervaren

professionals die zich verder willen bekwamen in het ontwerpen van buitenruimte. Startende ontwerpers leggen met de vakopleiding Tuinarchitectuur een fundament voor het ontwikkelen van ontwerp vaardigheden. Wil je je als ontwerper verder ontwikkelen dan kun je kiezen uit de vakopleiding Landschapsarchitectuur, OntwerpAnalyse of Plantenkennis. Bij voorkeur verzorgen we de lessen vanuit groene locaties zoals Greenlink in Boskoop, Tuinvisie in Utrecht of in Arboretum Trompenburg. Wil je meer informatie stuur je mail naar: info@OntwerpAcademie.nl of kijk op: www.OntwerpAcademie.nl.

Ontwerp
Academie